

POPÜLİZM ÇAĞI SONA MI ERİYOR?

Dr. Gülfem Saydan Sanver

Popülist liderlerin siyasal iletişim stratejilerinin benzerlikleri uzun zamandır gözlemlediğimiz bir olguydu. Özellikle kampanya döneminde kullandıkları taktikler, söylemler, lider konumlanmalarının benzerlikleri adeta popülist liderlerin yol haritalarını gösteriyordu. Popülist liderlerin istikrarlı yükselişleri ve ardı ardına kazandıkları seçimler dünyanın farklı coğrafyalarında “yenilmezlik” algısını besliyordu. Halkın içerisinde bulunduğu memnuniyetsizliği, kızgınlığı siyasi bir eyleme dönüştürerek seçilmeyi becerebildiklerini uzun bir süre boyunca gözlemledik. Zaman içerisinde popülistlerin halkta yarattıkları kutuplaşmadan başlayarak demokrasiye verdikleri zararlar da tartışmaların içerisindeki yerini aldı.

“Yenilmezlik” Algısının Sonu

2019 yılından itibaren siyasi ve ekonomik konjonktürün değişmesi ile birlikte popülist liderlerin yönetme sorunu daha da gözle görünür bir hal almaya başladı. 2019 yılında Türkiye ve Macaristan’da yerel seçimleri muhalefet partilerinin kazanması popülist liderlerin yenilmezlik algılarında ilk soru işaretlerini yarattı. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) 2020 yılında yapılan başkanlık seçimlerinde Başkan Donald Trump’ın yenilgiye uğraması ve hemen akabinde Brezilya’da Devlet Başkanı Jair Bolsanoro’nun desteklediği adayların yerel seçimleri kaybetmeleri ile de farklı bir soru gündeme geldi: Popülizm Çağı Bitiyor mu?

Demokrasi savunucuları açısından bu soru her ne kadar heyecan yaratsa ve bir takım siyaset bilimciler tarafından popülist liderleri mağlubi-yete götüren formüller üzerine makaleler

kaleme alınmaya başlanmış olsa da, unutmamamız gereken bir nokta bulunuyor. Türkiye, Macaristan ve Brezilya yerel seçim örneklerinde dikkat etmemiz gereken kilit noktalardan birisi, bu seçimlerin popülist bir iktidar döneminde ve liderin atadığı/desteklediği adaylara karşı kazanılmış olsa da liderin birebir kendisine karşı yarışılan seçimler olmadığı gerçeğidir. Bu bağlamda, Budapeşte Belediye Başkanı Gergely Karácsony’nin Macaristan yerel seçimleri sonrasında “Fidesz Partisi’nin yenilmezlik mitini yıktık¹” beyanatında Victor Orban’ın değil, partisinin yenildiğini söylemesinin önemli olduğunu düşünüyorum. Popülist liderlerin kendilerine has karizmaları, seçmenleriyle bağ kurma yetenekleri ve gündemi belirleme becerilerinin halen oyun kurabilir ve oyun değiştirebilir nitelikte olduğu ve hafife alınmaması gerektiği bir gerçek. Kaldı ki, 2020 Haziran ayında Polonya başkanlık seçimlerinde popülist lider Andrzej Duda’nın Varşova Belediye Başkanı Rafal Trzaskowski’ye karşı ikinci

turda az farkla olsa da seçimi kazandığını da unutmamız gerekiyor.

Öte yandan, ABD’de son başkanlık seçimlerinde Donald Trump gibi popülizmin sembolü haline gelmiş bir liderin seçim kaybetmesiyle birlikte, daha önce yenilgi kelimesi ile yan yana gelmeyen popülistlerin yenilmezlik algısının artık sorgulanmaya başladığı da bir gerçek. Unutmamak gerekiyor ki, siyasal iletişim açısından yenilgi, ancak bu algı sorgulandığı müddetçe mümkün olabiliyor. Dolayısıyla liderin/partinin yenilebileceğinin tartışılması, popülizme karşı mücadele eden muhalefet partileri açısından çok önemli. Özellikle seçmenleri sandığa götürebilme motivasyonu yaratmak açısından, kazanabilme ihtimalinin yüksek olduğu görüntüsünün verilmesi çok kilit bir nokta.

Popülist Liderlerin Kişiselleştirme Anlayışının Tersine Çevrilmesi

Bilindiği üzere popülist liderler mutlak iktidar sahibi olmak istedikleri için kendilerini de halkın tek lideri olarak konumlamayı tercih ederler. Buna göre “halkın lideri” doğal olarak da halkın tek kurtarıcısı rolünü üstlenmiştir. Tek kurtarıcı rolünü oynayan popülist liderler, kurumlarla çalışmak yerine kişisel becerilerini ön plana çıkararak sorunları kendilerinin çözdüğü imajını vermeye çalışırlar. Dolayısıyla kurum kültürü ve kurumsallaşmaya karşı kişiselleşmenin yaygınlaştığı bir düzen yerleştirmeyi hedeflerler.

Popülist liderlerin, yerleşik düzende yer bulamadığına, sistem tarafından dışlandığına inanan, güvencesiz hisseden toplum kesimleriyle kurdukları ilişkinin temelinde sadece iktidarın değil, var olan düzenin değişeceğine dair bir

güven oluşturmaları olduğunu biliyoruz. Popülist liderler bu açıdan yerleşik sistem karşıtı liderler olarak konumlanırlar. Sistem karşıtlığı elbette onların aynı zamanda sistemin yerleşik kurumlarına karşı da bir karşıtlık oluşturmalarına olanak verir. Sadece sistemin yerleşik kurumları değil, uluslararası kurumlar da bu karşıtlıktan paylarına düşeni alırlar. Çeşitli uluslararası kuruluşlara, onlarla işbirliklerine de çok sıcak bakmazlar; hatta bunları birer vesayet organı gibi gösterirken asıl olanın kendi ülke menfaatleri olduğunu, kendi halkı olduğunu ve bu menfaatleri koruyacak tek kişinin kendileri olduklarına halkı inandırırılar. Kurum ilişkilerini savunan liderleri de bir anlamda işbirlikçi olarak tanımlarlar. Özellikle dış politikaya dair söylemlerinin temelinde bu anlayışı görmemiz mümkün. Polonya Başkanı Andrzej Duda’nın Avrupa Birliği’ni (AB) “kendisinden pek bir şey kazanmadıkları hayali bir topluluk”² olarak tanımlaması veya ABD Başkanı Donald Trump’ın Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) için söyledikleri, “First America” (Önce Amerika) sloganının en basit izdüşümü olarak düşünülebilir.

Diğer yandan, özellikle uluslararası ilişkiler alanına bakacak olursak, popülist liderlerin diplomasi yerine kendileri üzerinden kurguladıkları bir dış politika anlayışını körüklediklerini de görmemiz mümkün. Nitekim son yıllarda doğrudan popülist liderlerin ikili ilişkileri üzerinden kurgulanan dış politikalara çok sıkça şahit oluyoruz. Trump’ın devlet başkanları ile birebir görüşmeleri bunun en basit örneğiydi. Hatta popülist liderlerin birbirlerini “dost” olarak tanımlaması da sıklıkla karşılaştığımız bir durum. Brezilya Devlet Başkanı Bolsanaro’nun veya Macaristan Devlet Başkanı Orban’ın

Trump'ı örnek göstermeleri veya Trump ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın birebir görüşmeleri üzerinden ilerleyen ABD-Türkiye ilişkileri de yakın zamanda karşılaştığımız örneklerden bazıları.

Bu yüzden, popülist liderlerin karşısında yarışan adayların popülist liderlerin getirdikleri kişiselleştirme anlayışını tersine çevirerek farklı bir yönetim anlayışı göstermesi gerekiyor. Bunu başarabilmenin en temel noktalardan biri de iç ve dış politikanın kişisel beceri üzerinden yürütülmesi anlayışı yerine kurumsallaşma anlayışı çerçevesinde kurumların geri gelmesi olabilir. Nitekim ABD Başkanı Joe Biden'ın seçim kampanyasına baktığımız zaman daha kampanya aşamasında kurumlara ve uzmanlığa olan güvenin yeniden inşa edilmesi sürecine tanık olduk. Farklı kriz konularında bilim adamlarına başvurulması, hatta Biden'ın onları sözcü yapması ile "her şeyi bilen liderden" çok "uzmanlarla yöneten lider" konumlamasına şahit olduk. Pandemi ile mücadele için kurulan "Coronavirus Task Force"un (Beyaz Saray Koronavirüs Timi) pandemi açıklamaları yapması, sağlık ekiplerinin sağlık projelerini açıklaması yine bu süreçte kurumların güçlenmesine gösterebileceğimiz ilk örneklerden.

Kutuplaştıran Lidere Karşı Paydaş Genişleten Lider

Küreselleşme ve neo-liberal politikaların yaygınlaşması nedeni ile özellikle toplumda belli kesimlerin ve sosyal sınıfların yoksullaşmanın etkisini daha derinden yaşadığını biliyoruz. İstihdam ve gelir kaybı yaşayan bu grupların yaşadıkları güvencesizlik, toplumsal hoşnutsuzluğu da beraberinde getirdi. Sol partilerin,

özellikle bir dönem, farklı ekonomi politikaları üretememesi nedeniyle partilerin kültür politikalarında ayrışmaya başladıklarını gözlemledik. Bu durumda popülist sağ liderlerin, "bölünmüş toplum" söylemleri ile toplumda kutuplaşma yarattıklarını biliyoruz. Bu liderler, geçmiş düzenin kayb olduğu hissiyatı ile o günlere geri dönme arzusu yaşayan güvencesiz sınıflara ülkenin "gerçek sahibi" olduklarını ve ülkelerini geri alma zamanının geldiğini anlatmaya başladılar. Popülist söylemlerde çoğulcu bir toplum anlayışı olmadığı için farklılıkları yok sayan hatta "öteki" olarak tanımlayan hakim bir anlayış olduğunu teşhis ediyoruz. Bu hakim anlayış bir yandan toplumda "biz ve öteki" üzerinden kutuplaşma yaratırken, diğer yandan da çok kültürlülüğü savunan yönetici elitlere karşıtlığı beraberinde getirmektedir. Tıpkı Donald Trump'ın "take back our country" (ülkemizi geri alalım) sloganında olduğu gibi, Brexit kampanyasında da Muhafazakâr Parti'nin sıkça kullandığı "Let's take back control" (kontrolü geri alalım), ülkedeki ekonomik sorunlardan güvenliğe birçok sorunu "ötekiler" üzerinden açıklıyor ve sorunun çözümünü ülkenin gerçek sahiplerinin kontrolü geri almasıyla mümkün olabileceğini yineliyorlardı.

Popülist liderlere karşı geliştirilen siyasal stratejilerden gözlemlediğimiz, farklı kesimlerle ittifak kurabilmek ve paydaş genişletmenin çok önemli olduğudur. Popülist lidere karşı kurulan çok renkli ittifaklar, farklı seçmen gruplarına ulaşılabilmesi sağlayabiliyor. Kampanya süresince demokrasinin yeniden tesisi için çalışan farklı kesimleri bir araya getirme çalışmaları muhalefetin kendi gücünü göstermesinin yanı sıra, muhalefet adayının "ekip yönetebilen lider" konumlamasına oynamasını da sağlıyor.

Popülist liderlerin “becerikli lider” konumlanmasının aksine “ekip yönetebilen lider” ülkenin kronik problemlerini güçlerini birleştirerek, birlik olarak çözebileceğinin mesajını vermeye çalışıyor. Macaristan’da yaklaşan 2022 seçimleri için şimdiden Victor Orban karşısında ittifak olmanın ve ortak aday çıkarmanın stratejileri kurgulanmış durumda. Farklı partilerin, farklı ideolojilere ait liderlerin kendi söylemleriyle farklı açılardan popülist lideri eleştirmesi, popülist liderin itibarının zedelenmesini kolaylaştırıyor. Ayrıca farklı ideolojileri, farklı siyasi anlayışları savunan partilerin bir araya gelmesi, popülist liderin kaybedebilecek olma algısını kuvvetlendiriyor. Seçim kazanmada rakibi zayıf olarak gösterebilmenin psikolojik üstünlük açısından avantajı da hesaba katılırsa, ittifak ve ortak aday stratejisinin önemi bir kez daha öne çıkmış oluyor.

Kutuplaşmanın panzehiri olarak kucaklaşma

Toplumun farklı kesimlerine ulaşmak isteyen liderler, kutuplaştıran ve “öteki” yaratan popülist liderlerin aksine, toplumun her kesimini kucaklayabilmelidir. Kucaklamadan kasıt sadece farklı kesimlerden oy istemek değil, aynı zamanda bu kişileri aday göstermek, hatta politika üretim süreçlerine de dahil etmeyi başaramaktır. ABD seçimlerinde Başkan Adayı Joe Biden’ın, başkan yardımcısı seçiminden başlayarak, toplumun farklı kesimlerini kucaklamaya çalışan bir kampanya yürüttüğünü hep beraber gözlemledik. Kendisinin aday gösterdiği, şimdiki Başkan Yardımcısı Kamala Harris ise göçmen bir ailenin çocuğu ve bu pozisyona aday gösterilmiş olan ABD tarihindeki beyaz olmayan ilk kadındır. Diğer yandan, normal

şartlarda Demokrat Parti içerisinde sol olarak tanımlanacak grupların, örneğin “The Squad” olarak tanınan, demografik olarak daha çeşitli bir siyasi neslin kampanyada aktif olarak yer alması, Biden kampanyasının “herkesi kucaklayan” yapısını gözler önüne seriyordu. “Herkes için Sağlık Hizmeti” (Medicare for all) veya “Yeşil Mutabakat” (Green New Deal) gibi bu grupların savunduğu daha ilerici politikaları da parti programının içerisine dahil ederek, seçmenlere sadece “Trump karşıtlığı” konusunda birleşmediklerini, başka bir siyasetin de mümkün olabileceğini göstermiş oldular.

Biden ile eş zamanlı olarak farklı eyaletlerde kampanyalar da yapan bu gruplar, normal şartlarda Biden’ın ulaşamayacağı farklı seçmen gruplarına ulaşmayı başardılar. Trump’ı itibarsızlaştırma çalışmaları da tam bu denklem üzerinden gerçekleşti. Bu anlamda Biden da daha çok tecrübeli bir yönetici pozisyonunda nasıl farklı kesimlerle çalışabileceğini ve ülkenin sorunlarına nasıl ortak çözüm üretebileceğini göstererek toplumda güven yaratmış oldu.

Yıkıcı Liderden İyileştirici Lidere

Seçmenlerin var olan düzene karşı öfke hissetmesindeki en temel etkenler, ekonomik daralma ve zorluklardır. Popülist liderlerin de bu kızgınlığı coşkuya çeviren temel sloganlarından biri olan, geçmiş günleri geri getirme vaa-dinin iki temel ayağından birinin ekonomik kalkınma olduğu bilinmektedir. Temel ayaklardan diğeri olan kültürel hakimiyet bile, özünde ekonomik kalkınma ile beraber gelen bir kavramdır. Ekonomik kalkınma ayağı başarıya ulaşmadığı takdirde, popülist liderin vaat ettiği hayale ulaşamayan seçmen, yönünü diğer tarafa

çevirebiliyor. Örneğin, Brezilya’da 2020 yerel seçimlerinde Bolsonaro’nun başarısızlığını ülkede yaşanan ekonomik kriz ve artan işsizlik rakamları ile beraber okumak gerekiyor. Joe Biden’ın pandemi nedeni ile ülkede yaşanan krizin merkezine Trump’ı koyarak, yaşanan kaos dönemi sorumlusunu Trump olarak göstermesi ve artan ekonomik zorluklar ile işsizlik rakamlarının sebebinin Trump olduğuna seçmeni ikna etmeyi başarması seçim zaferi için oldukça önemlidir. Bununla birlikte eşitlik ve sosyal adalet söylemlerinin yaygınlaşmasının da zafere giden yoldaki en büyük adım olduğunu söyleyebiliriz.

Heyecan Yaratan Liderden Tecrübeli Lidere Geri Dönüş mü?

Popülist liderlerin yükseliş döneminde kendilerini sistem tarafından dışlanmış hisseden gruplar, popülist liderlerin sistem dışı, kural tanımaz söylemlerinden heyecan duyuyor ve bu liderleri kendilerini geçmiş düzene, eski güzel günlere götürecek bir çözüm olarak görüyorlardı. Söylemler ne kadar radikalleşirse, heyecan da o kadar artıyor, kendilerini “gerçek millet” olarak tanımlayanlar, kendi temsilcilerini bulmanın coşkusunu yaşıyorlardı. Oysa, özellikle pandeminin etkisiyle kötüleşen ekonomi, artan işsizlik rakamları ABD’de seçmenleri başka bir tercihe yönlendirdi. Bu kez heyecan yaratmayan ama sakin ve tecrübeli bir liderin ülkeyi iyi yönetebileceğine dair güven oluştu. Biden’ın ilerleyen yaşı ve heyecan yaratmayan bir lider olması gibi birçok olumsuz özelliği sayılsa da hemen herkesin hem fikir olduğu temel özelliği Biden’ın tecrübesiydi. Biden, çok uzun yıllardır (1970’ten itibaren) Amerikan siyasetinde var olan, iki dönem başkan

yardımcılığı yapan Biden’ın ülkeyi tanınması ve son derece tecrübeli bir siyasetçi olması ile ön plana çıktı.

Burada kilit noktalardan birisi de ülkesini iyi tanıyan, tecrübeli liderin iyileştirici imajına halkı da ikna etmeyi başarmaktır. Zira popülist liderlerin en çok kullandıkları söylemlerden biri, ülkenin elitist yöneticilerinin ülkeyi ve toplumu tanımadıklarını iddia etmeleri. Kampanyalarındaki muhafazakâr değerlerin birçoğunda aslında tam da bu nedenle savunduklarını biliyoruz. Polonya’da yapılan seçimlerde Duda’nın, rakibi Varşova Belediye Başkanı Rafal Trzaskowski’nin LGBTQ haklarını koruma söylemini manipüle ederek, Trzaskowski’yi ülkenin değerlerine saygı duymayan, dolayısı ile ülkesinin halkını tanımayan lider olarak konumlandığını görebiliriz. Sonuç olarak Duda, ülkeyi en iyi tanıyan ve en tecrübeli adayın kendisi olduğuna halkı ikna etmeyi başardı ve seçimleri kazandı. Bu açıdan baktığımız zaman, çoğunlukla tekrar tekrar seçilmeyi başaran popülist liderlerin karşısında “tecrübe” kartına oynayabilecek aday bulunmasının önemini bir kez daha görüyoruz. Tıpkı Biden örneğinde olduğu gibi, popülist liderin tecrübe kartını elinden alabilecek siyasetçi, popülist liderin büyük bir kozunu da elinden almış oluyor.

Popülistlerin Medya Hakimiyetini Kırabilmek

Popülist liderler medya hakimiyetine büyük önem verip, bunu çok yoğun bir şekilde kullanmayı biliyor ve halkın gündemini de bu sayede belirleyebiliyorlar. Medya hakimiyetinden kasıt, popülistlerin sadece gündem yaratarak medyada yer bulabilmeleri değil, medyayı

kendine uygun bir şekilde yeniden dizayn etmeleri ve muhalefetin mümkün olduğunca sesini duyurmasını engellemeye çalışmalarıdır. Macaristan Başbakanı Victor Orban'ın Sınır Tanımayan Gazeteciler Derneği'nin "Basın Özgürlüğü Avcısı" (Press-freedom predator) listesinde tek AB üye ülke lideri olarak yer almasının arkasında, çıkardığı medya yasaları ile birlikte muhalefetin sesini kesme girişimlerinin olduğunu biliyoruz. Polonya parlamentosunun da Ağustos 2021'de ülkede faaliyet gösteren yabancı medya kuruluşlarını yasaklayan yeni yasa tasarısını onaylaması da tamamen medya kontrolü amacı ile yapılan girişimlerden.

Popülist liderlere karşı seçim kazanabilmek için medya üzerinde yaratılan bu hakimiyeti kırmak gerektiğini biliyoruz. Popülistlere karşı mücadele eden muhalefetin alternatif medya kanalları kurarak, bağımsız medyayı destekleyerek, sosyal medya ve dijital platformları kullanarak ve en önemlisi saha çalışmaları yaparak seçmenlere ulaşabilmenin ve seçmenle düzenli bir ilişki içerisine girebilmenin alternatif yollarını bulması gerekmektedir.

Sahte / Yalan Haber ile Mücadele

Popülist liderlerin en başarılı olduğu alanlardan biri de yalan haber ile gündeme hakim olabilmeleridir. Bu liderlerin özellikle kurguladıkları sosyal medya operasyonları ile rakipleri hakkında yalan haber yayılımı yaparak toplumda yayılan hoşgörüsüzlüğü derinleştirdiğini biliyoruz.

Donald Trump'ın 2016 seçimleri ile yoğun bir şekilde hayatımıza giren "sahte haber" kavramının kullanımı, 2016-2017 arasında yüzde

365 artmış³, Brexit referandumunda da sıklıkla duyduğumuz bu terim sonunda "www.brexit-lies.com" sitesinin açılmasına neden olmuştu. Site şimdilerde Brexit'in sonuçları ile ilgili bilgi veriyor olsa da referandum dönemi özellikle Muhafazakar Parti'nin bir takım söylemlerini ve özellikle sosyal medyada dolaşıma giren haberleri teyit ederek aslını anlatmayı amaçlıyordu. Avrupa Komisyon raporuna göre sahte haberler, sosyal medya sitelerinde daha hızlı bir şekilde ve daha geniş bir coğrafyaya yayılıyor.⁴ Reklam geliri artışı adına trafiği en üst düzeye çıkarma çabası ile algoritma odaklı haber yapma isteği, özellikle güvenilir editörlerin rolünü zayıflatıyor ve yalan haber içeriğinin dağıtımını kolaylaştırıyor. Örneğin, Brezilya'da 2018 başkanlık seçimlerinde İşçi Partisi Başkan Adayı Fernando Haddad'ın, başkan yardımcısı adayı olarak yarışan ve seçimlerin ikinci turunda Jair Bolsonaro'ya seçim kaybeden Manuela d'Avilla'nın, 2020 Porto Alegre belediye başkanlığı yarışını ciddi bir yalan haber organizasyonuna uğradı. Sonunda bölge mahkemesi yanlış itamlar içeren 91 linkin sosyal medya sitelerinden kaldırılmasına hükmetti.⁵ Farklı raporlar D'Avilla hakkındaki yalan ve yanıltıcı gönderilerin sosyal medyada 529,075 kez paylaşıldığını gösteriyor.⁶

Loughborough Üniversitesi Araştırma Programı'nın yaptığı bir araştırmaya göre, seçmenlerin tam olarak doğru olmadığını düşündükleri paylaşımları yapma motivasyonları arasında en yüksek oran "duygularını ifade etme isteği" olarak çıkarken, ikinci sıradaki motivasyon "diğerlerini bilgilendirme" olduğu saptanmış. Diğerlerini etkilemek, tartışmaları kışkırtmak, bir gruba ait olduğunu hissetmek de diğer cevaplar arasında.⁷ Yapılan farklı araştırmalar

İngiltere’de muhafazakarların, ABD’de Cumhuriyetçilerin daha fazla sahte habere maruz kaldığını ve paylaştıklarını gösteriyor. İki veriyi beraber okuduğumuzda aslında sahte haberlerin nasıl kızgınlık duyan seçmeni duygusal olarak yakalamada ve sonrasında yine aynı seçmeni kendi amacına uygun kullanmada etkili olduğunu anlayabiliyoruz.

Yalan haber dediğimizde her ne kadar sosyal medya akla ilk gelen iletişim aracı ise de, özellikle seçim dönemlerinde adayların/partilerin kampanyalarında farklı yollarla da yalan haber yaydıklarını biliyoruz.⁸ Dolayısıyla sosyal medya belki yalan haberin en hızlı yayıldığı mecra olabilir ama yalan haber ile mücadele edilecekse sosyal medyanın tek mecra olmadığını aklımızda tutmalıyız.

Özellikle Cambridge Analytica skandalı sonrasında yalan haber konusunda duyarlılığın artması ile birlikte sosyal medya bu potansiyelleri düzeltme ihtiyacının farkına vardı. Bu noktada Çevrimiçi Dezenformasyonla Mücadeleye İlişkin Avrupa Komisyonu Tebliği (2018b) önerilerini dikkate almak gerekiyor. Tebliğde medya ve çevrimiçi platformlar arasındaki ilişkinin yeniden dengelenmesi, bağımsız teyit ediciler arasında iş birliğinin kolaylaştırılması, medya okuryazarlığının teşvik edilmesi, dezenformasyonla mücadele için yapay zeka gibi yeni teknolojilerden yararlanılması, hatta üye devletlerin medya sektörüne devlet yardımı yoluyla kaliteli gazeteciliğe destek verilmesi gibi önlemler yer alıyor.⁹

Saha Çalışmaları Bağ Kurmada En Etkili Yöntem

Medya ve sosyal medya kullanımı her ne kadar seçim kampanyalarının görünen yüzleri olsa da seçmenle bağ kurmada saha çalışmalarının ve yüz yüze iletişimin etkisi her zaman geçerliliğini koruyor. ABD seçimlerinde Donald Trump’ın saha çalışmalarını başlatması ile oy oranlarındaki yükseliş asla hafife alınmaması gereken bir gerçek. Bu etkiyi gören Biden ekibi, arabalı mitingler organize ederek pandemi koşullarında bir çözüm üretmeye çalıştılar. Yüz yüze iletişim kurulurken unutulmaması gereken, seçmene gündelik hayatın sorunlarına nasıl çözüm üretileceğini somut bir şekilde gösterebilmek.

Seçim Sonuçlarını Kabul Etmeme Sendromu

Donald Trump’ın seçim sonuçlarını kabul etmemesi ile başlayan ve Kongre baskınına kadar giden süreç sonrasında, oy oranı düşen diğer popülist liderlerin de ardı ardına ülkelerindeki seçim sistemine karşı güvensizlik yaratmaya başladıklarını görüyoruz. Peru da Keiko Fujimori’nin Haziran 2021 başkanlık seçimlerinde oy sayımı sona ererken, rakibi Perdo Castillo’nun önde olması üzerine sahtekarlık iddiasına tutunması,¹⁰ İsrail’de Benjamin Netanyahu’nun koalisyon anlaşmasını 'en büyük seçim sahtekarlığı' olarak nitelendirmesi¹¹, Brezilya’da Bolsonaro’nun, “mevcut oylama sistemi altında 2022 seçimlerini kabul etmeyebileceğini” söylemesi¹², Macaristan Başbakanı Viktor Orbán’ın, “gelecek yıl yapılacak bir seçimde ABD de dahil olmak üzere ‘dış müdahaleye hazırlıklı’ olduğunu söylemesi”¹³

verebileceğimiz ilk örneklerden. Bu söylemlerdeki ana amaç, görevi bırakmak veya bırakmaktan öte yenilmezlik vurgusu yapabilmek. Kendisini halkın temsilcisi olarak konumlayan popülist liderler, halkın kendisinden vazgeçtiği gerçeğini kabul etmek yerine, yine sistemle kavga üzerinden bir algı yaratabileceklerini düşünüyorlar. Tıpkı o eski güçlü günlerinde olduğu gibi... Kendisini istemeyenin halk değil sistem olduğunu iddia ederek, sistemle mücadele etmeye devam etmesi gerektiği algısı yaratarak bir sonuç almaya çalışıyorlar. Trump'ın bir sonraki başkanlık seçimlerinde aday olmaya çalışması gibi. Bu noktada muhalefetin yapması gereken, sandık ve seçim günü organizasyonu için seçim sonuçlarını tartışmaya açmayacak mükemmellikte hazırlanması olacaktır.

Demokrasi Umudu

Sonuç olarak, bir dönem farklı coğrafyalarda yükseliş yaşayan popülist liderler, COVID-19 pandemisinin de etkisiyle ve yaşanan yeni krizlerle artık seçimlerin mutlak galipleri olarak görülüyorlar. Muhalefet partilerinin örgüt kapasitelerini geliştirmeleri ve kurdukları ittifaklarla ezber bozan stratejiler oluşturmaları, seçmenlere sosyal adaletin, sosyal demokrasinin, eşit yurttaşlığın mümkün olabileceğini somut politikalarla gösterebilmeleri ve seçmenlerle bağ kurarak seçmenin temel sorunlarını çözebileceklerine inandırabilmeleri gerekiyor. Bunlarla birlikte, muhalefet partilerinin göreve geldikleri taktirde ülkeyi daha iyi yönetebilecekleri algısını oluşturabilmeleri gerekiyor. Bu partilerin seçmenlerle oluşturdukları güven, zaferin de kapısını aralayacaktır.

NOTLAR

1. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2021/07/viktor-orban-autocracy-hungary-election/619351/>
2. <https://www.bbc.com/news/world-europe-53389096>
3. <https://www.theguardian.com/books/2017/nov/02/fake-news-is-very-real-word-of-the-year-for-2017>
4. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/dewp_201802_digital_transformation_of_news_media_and_the_rise_of_fake_news_final_180418.pdf
5. <https://noticias.uol.com.br/eleicoes/2020/11/10/justica-redes-sociais-noventa-links-fake-news-manuela-davila.htm>
6. <https://pensarpiaui.com/noticia/a-campanha-de-odio-contra-manuela-davila.html>
7. <https://www.lboro.ac.uk/research/online-civic-culture-centre/news-events/articles/o3c-1-survey-report-news-sharing-mis-information/>
8. <https://www.bbc.com/news/election-2019-50634970>
9. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/dewp_201802_digital_transformation_of_news_media_and_the_rise_of_fake_news_final_180418.pdf
10. <https://www.france24.com/en/live-news/20210612-fujimori-clings-to-fraud-claim-in-peru-as-vote-tally-nears-end-1>
11. <https://www.dw.com/en/israel-netanyahu-slams-coalition-pact-as-greatest-election-fraud/a-57795417>
12. <https://www.reuters.com/world/americas/brazils-bolsonaro-says-may-not-accept-2022-election-under-current-voting-system-2021-07-07/>
13. <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/6/hungarys-orban-braces-for-us-interference-in-2022-election>

Dr. Gülfem Saydan Sanver siyasal iletişim uzmanıdır.

Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarlara ait olup İstanPol ve Friedrich Ebert Stiftung Derneği'nin kurumsal görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.